

Ert dnr Ku2016/00088/D

Kulturdepartementet
Enheten för demokrati och det civila
samhället
103 33 Stockholm

Yttrande, Betänkandet Låt fler forma framtiden! (SOU 2016:5)

Piteå kommun har tagit del av departementets betänkande i ovan rubricerade ärende och avger härmed följande yttrande:

Piteå kommun anser att både demokratiutredningens uppdrag och att en ständig demokratiutveckling är av största vikt och utgör en av nyckelfrågorna för att bygga framtidens samhälle. Ett samhälle som inkluderar allas möjligheter till ett aktivt delta i samhällsbyggandet.

Utredningens förslag utgår dels ifrån möjligheten att utöva inflytande som förtroendevald, dels utifrån möjligheterna för enskilda individer påverka politiska beslutsfattare mellan valen. Remissmaterialet redovisar en intressant utveckling av grundläggande demokratiska värden. Viktiga faktorer som nämns är att medlemsantalet i de politiska partierna har stabiliserats efter en rad år med sjunkande medlemstal. Att valdeltagandet har ökat de tre senaste riksdagsvalen samt att attitydundersökningar pekar på ett ökat förtroende för regering och riksdag under de senaste femton åren. Utmaningar som lyfts är att klyftan mellan de som deltar och de som inte deltar vidgats. De som är aktiva i civilsamhället och deltar i samhällsutvecklingen sammanfaller ofta med socioekonomiska bakgrund. Det är en övervägande del från de resursstarka grupperna som deltar, och valdeltagandet visar på 15 % skillnad i deltagande mellan resurssvaga och resursstarka grupper. Skillnaderna är också stora mellan svenskfödda och utlandsfödda.

Sammanfattningen av utredningens förslag uppfattar vi som en väv av synpunkter, bedömningar och förslag som vävs in i en löpande text vilket bitvis gör det svårt att utläsa de egentliga förslagen. Förutom förslag så lämnas synpunkter om vad både kommunerna och de politiska partierna borde göra enligt utredningens uppfattning. Piteå kommun anser att det skapar en risk för minskad förståelse för de egentliga förslagen.

Piteå kommun har valt att strukturera sitt remissvar i fyra delar

- A. Svar på det som Piteå kommun uppfattar som kommitténs generella synpunkter
- B. Svar på de åsikter kommittén framför kring hur de politiska partierna bör formeras och reformeras.
- C. Svar på de förslag som kommittén föreslår gällande kommunallagen
- D. Svar på förslag angående ny lag kring sänkt rösträttsålder

A. Generella synpunkter/förslag från utredningen, samt förslag som berör de politiska partierna

Piteå kommun anser att föreslagna lagändringarna så långt som möjligt träder i kraft vid ett och samma tillfälle, och förordar en förändring i kommunallagen i samband med nästa mandatperiod.

Deltagande

Piteå kommun är positiva till målsättningen en hållbar demokrati som kännetecknas av delaktighet och jämlikt inflytande men anser att denna målsättning till stora delar redan finns uttryckt i nuvarande lagstiftning. Det är positivt att målsättningen tar hänsyn till det ökade gapet mellan de som har ett aktivt deltagande och de som har ett passivt deltagande. Det borde tydligare framhållas att de lokala aktörerna som står närmare sina medborgare både tar ett stort ansvar samt utför ett stort arbete för att skapa tillit och delaktighet på lokal nivå, det arbetet bidrar i sin tur till ökad tillit på nationell nivå.

Utifrån ovanstående så ställer sig Piteå kommun positiva till att statistiska centralbyrån (SCB) får ett uppdrag att göra en uppföljning av den sociala representativiteten.

Piteå kommun ställer sig positiv till förslaget att stärka delaktighet och inflytande i den kommande funktionsnedsättningsstrategin, samt att det är positivt att frågan får ett större utrymme i funktionshinderspolitiken. Förslaget att kommuner och landsting bör inrätta någon typ av funktionshindersråd som ges reella möjligheter till inflytande är redan verklighet i Piteå kommun och i många andra kommuner. Det finns råd där fullmäktige beslutar om reglementen.

Piteå kommun välkomnar förslaget om att skolans demokratiuppdrag stärks. Det är positivt att utveckla det nationella skolutvecklingsprogrammet med demokratiuppdraget, föreningsengagemang och kritisk granskning som alla tre är viktiga delar i demokratifostran. Ett sådant förslag bör träda i kraft så snart som möjligt så att det är implementerat innan nästa riksdagsval.

Makt – roller och uppdrag

Utredningen resonerar kring att ge fullmäktige makt att granska och utkräva ansvar genom att besluta om en praxis för den interna granskningen och maktutövningen i kommunen. De anser att Fullmäktige bör fatta beslut om uppdragsbeskrivningar som förtydligar funktioner och rollfördelning mellan olika förtroendevalda. Piteå kommun anser att fullmäktige redan idag i reglementen och arvodesbestämmelser kan tydliggöra olika förtroendevaldas roller och uppdrag. Om dessa förslag blir obligatoriska för kommunerna så bör de befintliga dokument som reglementen och arvodes-bestämmelser stärkas istället för att utöka styrning med nya dokument.

Piteå kommun är negativt inställda till att tidsbegränsa politiska uppdrag. Det är resultat i allmänna val och demokratiska processer i de politiska partierna som ska avgöra vilka förtroendevalda som innehar uppdragen. Risken med en tidsbegränsning är att en minskad kontinuitet hos de förtroendevalda kan innebära en maktförskjutning från förtroendevalda till tjänstemän.

Piteå kommun anser att målet och syftet med en ny maktutredning bör klargöras. De förändringsbeslut som riksdagen beslutar utifrån demokratiutredningen bör implementeras och att uppföljningar av den sociala representativiteten genomförs. Vad skulle en ny maktutredning tillföra innan dess?

B. Svar på de åsikter kommittén framför kring hur de politiska partierna bör formeras och reformeras.

Piteå kommun har svårt att se värdet av att kommittén har åsikter, synpunkter och bedömningar kring hur de politiska partierna ska organiseras och formeras. De politiska partierna ska formeras från sina egna värden och ideologier. Partiernas rekryteringsarbete och representativitet ska utgå från och spegla de demokratiska värdena respektive parti förmedlar. Partiernas representativitet påverkar precis som kommittén skriver delaktigheten i samhället, därför är det viktigt att varje parti får formera sitt eget samtal och deltagande i samhället.

Piteå kommun tycker det är ytterst olyckligt att en kommitté som har i uppdrag att främja demokrati använder uttryck som att partierna är de ”som ofta har ryggarna utåt”. Sådana uttryck stärker inte enligt kommunens synpunkt partiorganisationerna och det representativa systemet.

Piteå kommun anser liksom utredningen att det är viktigt att motverka professionalisering av de förtroendevalda. Kommittén ger dock i sina förslag en del dubbla budskap – å ena sidan framhålls vikten av att motverka professionaliseringen av förtroendevalda, å andra sidan föreslår utredningen en professionalisering av demokratipolitiken genom exempelvis kunskapscentrum.

När det gäller det kommunala partistödet ställer sig Piteå kommun sig positiva till att tydliggöra syfte med det lokala partistödet och dess användande. Det kan ifrågasättas om kommunens medel som avsätts till att stödja de lokala partierna i syfte att upprätthålla den representativa demokratin används i helt andra sammanhang.

C. Svar på de förslag som kommittén föreslår gällande kommunallagen

Förslaget i **KL 3 kap. 9 a §** ger fullmäktige ett ansvar att verka för att fler medlemmar (alla folkbokförda, samt ägare av fast egendom, de som betalar kommunskatt) ska kunna påverka ärenden inför beslut. Ansvaret omfattar såväl information/folkbildning som dialoger. Syftet är att ge medlemmarna insyn och möjlighet att påverka, och avser främst att åsikter ska fångas upp i beredningar till ärendet. Kommunfullmäktige ska enligt utredningen välja formerna, och det kan vara såväl remisser, samrådsprocesser, dialogformer, folkomröstning, opinionsundersökningar eller annat. Utredningen anser att riktlinjer för hearings och samråd bör utarbetas, och att kommunerna även bör nyttja digital teknik. De anser också att regeringskansliet bör se över hur den digitala förvaltningen ska utvecklas.

Det skulle kunna finnas ett krav på kommunfullmäktige att anta ett sådant beslut.

Piteå kommun anser att det är positivt att principer för dialoger skrivs in i de styrande dokumenten men anser inte att det ska begränsas enbart till fullmäktigenivån. Att besluta om riktlinjer för hur dialoger ska ske samt hur kommunen ska arbeta för att nå en hög representativitet i de dialoger som genomförs är viktigt för att utveckla demokratin. Medborgare i en kommun har behov av att påverka - dels beslut i den demokratiska processen och dels de tjänster och den service de nyttjar i kommunens verksamheter. Sådana riktlinjer bör också kunna omfatta hela kommunens dialogformer, inte endast de ärenden som beslutas i kommunfullmäktige.

Piteå kommun uppfattar att förslaget omfattar delaktighet i den demokratiska processen för de ärenden som beslutas i Kommunfullmäktige eller de ärenden kommunfullmäktige har beredningsansvar för. Piteå kommun har redan i styrande dokument antagit principer för både frågor som beslutas i nämnder samt i frågor som berör de enskild service/tjänster som medborgarna nyttjar, samt för frågor i demokratiprocessen som berör frågor av mer övergripande karaktär. Samråd är i dagsläget även reglerat i Plan och bygglagen, om riktlinjer ska beslutas bör kommunens riktlinjer även gälla för de samråden.

Förslaget att gruppen medlemmar också ska omfatta ägare av fast egendom samt juridiska personer som inte har sitt säte i den geografiska kommunen borde enbart gälla de frågor fastighetsägaren och juridisk person är direkt berörd av.

Piteå kommun anser att förslaget i **KL 4 kap. 8** att fullmäktige ska kunna besluta att en förtroendevald ska kunna ha kvar uppdraget återstoden av mandatperioden, enbart ska gälla i de fall en ledamot på grund av studier flyttar till annan kommun. Det skulle kunna vara ett sätt att stärka villkoren för unga förtroendevalda. Piteå kommun anser dock att fullmäktiges möten ska ske med fysiskt närvarande ledamöter på plats. Att möjliggöra ett digitalt deltagande vid sammanträden skulle teoretiskt kunna innebära exempelvis att fullmäktiges ordförande leder mötet digitalt från en resa till annat land, och att ledamöterna delvis deltar digitalt och delvis i fullmäktiges sammanträdesrum. En sådan utveckling skulle troligen inte stärka tillit och förtroende till det demokratiska systemet.

Piteå kommun anser att det är positivt att förtroendevaldas villkor stärks. Förslaget i **KL 4 kap. 15b §** är positivt i sakfrågan men skulle innebära särskilda regler för förtroendevalda. Kommunens uppfattning är att förtroendevalda borde ha samma rättigheter i sjuk- och föräldraförsäkring som alla andra medborgare.

Piteå kommun ställer sig bakom skrivningen enligt förslag för ny paragraf i **KL 4 kap. 15c §**. Piteå kommun har redan idag en policy kring hot mot förtroendevalda, samt en organisation för hur säkerhets- och krisarbetet ska ske.

Piteå kommun ställer sig negativ till förslaget i **KL 5 kap. 7§**. Kommunen anser inte att en allmänpolitisk debatt är en kommunal angelägenhet. En allmänpolitisk debatt kring de lokala frågorna kan säkert vara bra för att öka intresset för lokalpolitiken och deltagande i samhällsutveckling med Piteå kommun anser att det är upp till partierna att anordna och hålla allmänpolitisk debatt.

Piteå kommun är positiva till förslaget folkmotion som beskrivs i olika paragrafer i **KL 5 kap. och 6 kap.** Förslaget innebär att möjligheten till medborgarförslag byts ut och ersätts med folkmotion, som ett nytt demokrativerktyg för initiativrätt. Genom att ge förslagen en liten tröskel (en procent av de folkbokförda i en kommun har skrivit under) som kräver ett visst mått av engagemang utöver att skriva skulle förslagen få en annan tyngd och respekt i de beslutande församlingarna. Förslaget kan därmed också utgöra en viss folkbildning i demokratis villkor. Kommunen är också positiv till en nationell webbplats, vilket både förenklar för den enskilde kommunen och är effektivare för kommunerna gemensamt. Däremot är det viktigt att systemet möjliggör att varje kommun får ett fokus för de egna medborgarna.

Piteå kommun anser att principen att det är fler än en medborgare som ska stå bakom förslag även skulle kunna införas kring överklaganderätten i plan- och bygglagen, för de ärenden där medborgare inte är direkt berörd.

Piteå kommun tycker att det är positivt att det tydliggörs att insamlingar på internet skall vara giltiga som underlag för folkinitiativ om det ger möjlighet till identifiering med hjälp av e-legitimation. Piteå kommun anser att grunden är att man ska vara folkbokförd i kommunen och det måste kunna styrkas på ett enkelt sätt.

D. Svar på förslag angående ny lag kring sänkt rösträttsålder

Piteå kommun anser att myndighetsålder och rösträtt ska följas åt och är således negativa till försök med sänkt rösträttsålder.

Piteå kommun

Peter Roslund
Kommunstyrelsens ordförande